

POSREDUJE LI BOŽJA RIJEČ VJERU I DANAS?

Mario CIFRAK

Katolički bogoslovni fakultet Sveučilišta u Zagrebu
Vlaška 38, p.p. 432, 10 001 Zagreb
mario.cifrak@ofm.hr

Sažetak

Na pitanje posredovanja vjere Božjom riječi danas odgovaramo tezama koje su postavljene na temelju Pavlove teologije. U prvoj tezi nalazimo dva bitna elementa: slušanje evanđelja i riječ Božju, koji su povezani s dva Pavlova teksta: Rim 10,14-17 i 1 Sol 2,13. Ovaj posljednji tekst daje nam daljnje ključne pojmove: paraklezu i vjeru. Druga teza bavi se poslušnom vjerom (usp. Rim 1,1-7). Pavao govori o svom apostolatu među narodima za »ime« Isusa Krista. Toj vladavini načiniti prostor svojim navještajem i pridonijeti proslavi Gospodnjoj jest Pavlov zadatak, tj. odvratiti narode od idola (usp. 1 Sol 1,9; Gal 4,8ss). I Zakon Pavao vidi kao pogansko počelo (usp. Gal 4,8ss), stoga treća teza odabire umjesto Zakona vjeru koja cjelokupan život utemeljuje u Božjem milosrđu (usp. Rim 9,33; 10,11). To vrijedi i za nas danas. Isti je Bog koji se objavljuje u Isusu Kristu i o kojem govori Pismo (usp. 2 Kor 3,14.15; Rim 11,8). Na taj način Pismo postaje nova, sadašnja i aktualna riječ Božja koja može spasiti sve ljude Božjom milosrdnom inicijativom.

Ključne riječi: Božja riječ, parakleza, vjera, danas, Pismo, Pavlova teologija.

Uvod

Za uvod u biblijsko-teološki odgovor na pitanje posreduje li Božja riječ vjeru i danas, postavljamo tri teze koje želimo iz bližega promotriti u kontekstu Pavlove teologije. Prema Thomasu Södingu teze su sljedeće:¹

¹ Usp. Thomas SÖDING, *Die Trias Glaube, Hoffnung, Liebe bei Paulus. Eine exegetische Studie*, Stuttgart, 1992., 43.

1. Vjera dolazi od slušanja evanđelja (usp. Rim 10,14-17), ukoliko uzima riječ koju su apostoli navijestili onakvom kakva uistinu jest, kao »riječ Božju« (1 Sol 2,13).

2. Vjera je poslušnost Božjoj uputi (usp. Rim 1,5) posebice ondje gdje ona daje da se vidi promašenost dosadašnjeg života i osujećuje svaki pokušaj da si napravimo sliku o Bogu (usp. 1 Sol 1,9; Gal 4,8ss) i na mjesto Božje milosti stavimo vlastito djelo.

3. Vjera je povjerenje koje cjelokupnu egzistenciju utemeljuje u Božjem milosrđu (usp. Rim 9,33; 10,11).

1. Prva teza: vjera dolazi od slušanja evanđelja

U prvoj tezi nalazimo dva bitna elementa: slušanje evanđelja i riječ Božju, koji su povezani s dva Pavlova teksta: Rim 10,14-17 i 1 Sol 2,13. Stoga, da bismo ovu tezu bolje razumjeli, moramo analizirati predložene tekstove.

1.1. Rim 10,14-17

Πὼς οὖν ἐπικαλέσωνται εἰς ὃν οὐκ ἐπίστευσαν; πὼς δὲ πιστεῦσωσιν οὐδ' οὐκ ἤκουσαν; πὼς δὲ ἀκούσωσιν χωρὶς κηρύσσοντος; ¹⁵πὼς δὲ κηρύξωσιν ἐὰν μὴ ἀποσταλώσιν; καθὼς γέγραπται· ὡς ὠραῖοι οἱ πόδες τῶν εὐαγγελιζομένων [τὰ] ἀγαθὰ. ¹⁶Ἄλλ' οὐ πάντες ὑπήκουσαν τῷ εὐαγγελίῳ. Ἡσαΐας γὰρ λέγει· κύριε, τίς ἐπίστευσεν τῇ ἀκοῇ ἡμῶν;¹⁷ ἄρα ἡ πίστις ἐξ ἀκοῆς, ἢ δὲ ἀκοὴ διὰ ῥήματος Χριστοῦ. (Ali kako da prizovu onoga u koga ne povjerovaše? A kako da povjeruju u onoga koga nisu čuli? Kako pak da čuju bez propovjednika? ¹⁵A kako propovijedati bez poslanja? Tako je pisano: *Kako li su ljupke noge onih koji donose blagovijest dobra.* ¹⁶Ali nisu svi poslušali blagovijesti – evanđelja! Zaista, Izaija veli: *Gospodine, tko povjerova našoj poruci?* ¹⁷Dakle: vjera po poruci, a poruka riječju Kristovom.)

Deseto poglavlje Poslanice Rimljanima dio je koji tematski čini cjelinu s devetim i jedanaestim poglavljem, gdje Pavao govori o Izraelu i njegovoj sudbini, odnosno njegovu stavu prema evanđelju. Pismo je svjedok neposlušnosti Židova evanđelju. U r. 15 navodi Pavao Iz 52,7, koji kaže da im je bilo naviješteno, ali oni nisu svi povjerovali (usp. Iz 53,1). Pavao se ne bavi starozavjetnim kontekstom, nego ga ispunja novom kršćanskom stvarnošću.² Glagol εὐαγγελίζομαι ne znači bilo koju radosnu vijest, nego navještaj evanđelja, a imenica ἀκοή ne znači samo slušanje nečega ili nekoga, nego »čuvano«, poruku

² Usp. Ivan DUGANDŽIĆ, *Das »Ja« Gottes in Christus. Eine Studie zur Bedeutung des Alten Testaments für das Christusverständnis des Paulus*, Würzburg, 1977., 289.

navještaja. Treba vjerovati poruci: vjera dolazi iz naviještene poruke. Što je, onda, sadržaj te poruke? Poruka je zapravo slušanje riječi Kristove. Iz toga bi slijedilo da je vjera slušanje riječi Kristove, odnosno da je vjera iz Krista ili po Kristu. Tko je Krist i kakva je to njegova riječ? Lema ῥῆμα dolazi još samo kod Pavla u Rim 10,8(bis).18 i 2 Kor 12,4; 13,1. Pogledajmo ta mjesta! U Rim 10,8 čitamo: ἐγγύς σου τὸ ῥῆμά ἐστιν ἐν τῷ στόματί σου καὶ ἐν τῇ καρδίᾳ σου, τοῦ τ' ἔστιν τὸ ῥῆμα τῆς πίστεως ἃ κηρύσσομεν. (Blizu ti je Riječ, u ustima tvojim i u srcu tvome – to jest Riječ vjere koju propovijedamo.) Već u 10,6 Pavao navodi Pnz 30,11-14: »Ova zapovijed što ti je danas dajem nije za te preteška niti je od tebe predaleko. ¹²Nije na nebesima da bi rekao: 'Tko će se za nas popeti na nebesa, skinuti nam je te nam je objaviti da je vršimo?' ¹³Nije ni preko mora da bi mogao reći: 'Tko će preko mora za nas poći, donijeti nam je te nam je objaviti da je vršimo?' ¹⁴Jer, Riječ je posve blizu tebe, u tvojim ustima i u tvome srcu da je vršiš.« No Pavao ne spominje zapovijedi na kojima inzistira starozavjetni tekst, nego ga prilagođuje »riječi vjere u Krista«³. Ps 18,5, koji je naveden u Rim 10,18: »Po svoj zemlji razliježe se jeka, riječi njihove sve do nakraj svijeta«, govori o eshatološkoj stvarnosti riječi univerzalnog evanđelja i to je razlog zbog kojeg Pavao riječi Pisma o slavnom navještaju nebesa može povezati s evanđeljem: evanđelje je riječ uzvišenog Krista, koja govori s neba svim narodima.⁴ Njezini glasnici ispunjavaju njezinu eshatološku stvarnost samo naknadno. U 2 Kor 12,4, u tzv. »govoru luđaka« Pavao iznosi svoje iskustvo da je »bio ponesen u raj i čuo neizrecive riječi, kojih čovjek ne smije govoriti«. Pavlovi protivnici su se hvalili svojim mnogim vizijama, što je jako imponiralo Korinćanima koji su bili skloni ekstravagantnim karizmatskim fenomenima, kao što je govor u jezicima (usp. 1 Kor 14).⁵ Pavao želi pokazati da je i u tome jednak njima, a možda ih i nadilazi, ali da to nije važno. Kako ga se doživljava svaki dan, što se na njemu opaža ili od njega čuje, to je važno, tu se može apostola »zgrabiti«. Pavao se zauzima za trezvenost i realnost, ne isključuje neobične događaje, ali ih nije spreman staviti u središte kršćanske duhovnosti. I opet u Drugoj poslanici Korinćanima nalazimo pojam ῥῆμα: »Evo treći put idem k vama. Svaka presuda neka počiva na iskazu dvojice ili trojice svjedoka« (13,1). Apostol želi po treći put ići u Korint. Svoju nakanu obrazlaže Pismom. Tekst je možda uzet iz Pnz 17,6: »Na smrt osuđeni neka se pogubi na iskaz

³ Usp. Antonio PITTA, *Ermeneutica paolina della Scrittura*, u: *Ricerche Storico Bibliche*, 19 (2007.), 177.

⁴ Usp. Ulrich WILCKENS, *Der Brief an die Römer. 2 Teilband. Röm 6 – 11*, Zürich – Einsiedeln – Köln – Neukirchen-Vluyn, 1980., 230.

⁵ Usp. Hans-Josef KLAUCK, *Konflikt und Versöhnung. Christsein nach dem zweiten Korintherbrief*, Würzburg, 1995., 147.

dvojice ili trojice svjedoka. Na riječ jednoga svjedoka ne smije se pogubiti.« To je ipak manje vjerojatno, jer je riječ o pogubljenju na temelju iskaza dovoljnog broja svjedoka. Stoga se boljim čini Pnz 19,15: »Neka ne ustaje jedan jedini svjedok protiv čovjeka ni za koju krivnju i ni za kakav zločin. Kakav god bio prekršaj, neka presuda počiva na iskazu dvojice ili trojice svjedoka.« Za Pavla je to, s obzirom na dolazak u Korint i njegov odnos prema Korinćanima, trenutak konačne odluke poslije drugog ili trećeg upozorenja.⁶ Dakle, možemo zaključiti iz uporabe termina *in examine* da Korinćani žele biti sigurni da uzvišeni Krist govori *u* i *po* Pavlu: nebeska sila obuzima ekstatičara i čini ga svojim oglašivačkim instrumentom. Pavao se trsi oko razumijevanja toga na temelju Staroga zavjeta: Krist ga ne posjeduje, nego ga uzima kao oruđe u svoju službu i daje mu zadaću da za njega govori. Pavao govori u ime Kristovo. To se može dokazati tako što se ta riječ koja je izgovorena u ime Kristovo pokazala plodonosnom. Snažno djelovanje riječi Kristove utemeljilo je vjeru Korinćana, potaklo nastanak zajednice, proizvelo čudesa i bogatstvo karizma, na koje su tako ponosni.

1.2. 1 Sol 2,13

Καὶ διὰ τοῦτο καὶ ἡμεῖς εὐχαριστοῦμεν τῷ θεῷ ἀδιαλείπτως, ὅτι παραλαβόντες λόγον ἀκοῆς παρ' ἡμῶν τοῦ θεοῦ ἐδέξασθε οὐ λόγον ἀνθρώπων ἀλλὰ καθὼς ἐστὶν ἀληθῶς λόγον θεοῦ, ὃς καὶ ἐνεργεῖται ἐν ὑμῖν τοῖς πιστεύουσιν. (Zato, eto, i mi bez prestanka zahvaljujemo Bogu što ste, kad od nas primiste riječ poruke Božje, primili ne riječ ljudsku, nego kakva uistinu jest, riječ Božju koja i djeluje u vama, vjernicima.)

Što se tiče samoga hrvatskog prijevoda Duda-Fučak, valja reći da je previdio naglasak koji Pavao stavlja na riječ poruke (λόγον ἀκοῆς) koju Solunjani primaju od »nas«. To je poruka Božja po Pavlu i njegovim suradnicima. Tko sluša Pavla i njegove suradnike, sluša Boga, jer to i jest riječ Božja, a ne ljudska. Ta riječ u vjernicima postaje učinkovita (ἐνεργεῖται). Glagol ἐνεργέω dolazi još kod Pavla jedanaest puta (Rim 7,5; 1 Kor 12,6.11; 2 Kor 1,6; 4,12; Gal 2,8bis; 3,5; 5,6; Fil 2,13bis). Za nas je bitno da vidimo intransitivno značenje ἐνεργέομαι. Njegov subjekt su sile koje se protive Bogu kao u Rim 7,5. U 2 Kor 4,12 sila je smrti, a u 2 Kor 1,6 je, gledano pozitivno, subjekt glagola παράκλησις. U Gal 5,6 nalazimo vjeru koja je ljubavlju djelotvorna. Pogledajmo, stoga, поблиže posljednja dva spomenuta Pavlova mjesta.

⁶ Usp. *Isto*, 158–160.

1.2.1. Parakleza

Pred nama je 2 Kor 1,6: »Bili mi nevoljama pritisnuti za vašu je to utjehu i spasenje; bili utješeni, za vašu je utjehu – djelotvornu: da strpljivo podnesete iste patnje koje i mi podnosimo.« Djelotvornost utjehe ogleda se u strpljivom podnošenju patnja koje podnose Pavao i Timotej. Korintski kršćani su »zajedničari patnja« (2 Kor 1,7), oni ih podnose strpljivo. Patnja apostola pomaže nam da bolje razumijemo patnju zajednice, kao što i Kristova patnja pomaže da razumijemo patnju apostola (usp. Fil 3,10). Ta dvostrukost odnosa zajednica/apostol i apostol/Krist izražena je u želji nasljedovanja: »I vi postadoste nasljedovatelji naši i Gospodinovi: sve u nevolji mnogoj prigrliste Riječ s radošću Duha Svetoga« (1 Sol 1,6). Taj kristološki temelj patnje apostola recipiran je u deuteropavlovskim poslanicama, pastoralnim poslanicama i Djelima apostolskim. Kol 1,24: »Radujem se sada dok trpim za vas i u svom tijelu dopunjam što nedostaje mukama Kristovim za Tijelo njegovo, za Crkvu.« Je li ovdje riječ o nedostatnosti Kristovih patnja? Najprije kaže da su to patnje »za vas«, a onda »za tijelo njegovo, za Crkvu«. Mjesna zajednica jest tijelo Kristovo. Nedostatak se ne odnosi na muke Kristove, nego pokazuje njihovu prisutnost u Pavlovu tijelu. U Pavlovu životu moraju naći svoje ispunjenje. Riječ *θλίψις* označava muke apostolove i njegovih Crkava. Poslanica Kološanima razrađuje pavlovsku strukturu apostolske zauzetosti kao sudjelovanje u Kristovim patnjama.

2 Tim 2,11-13: »Ako s njime umriješmo, s njime ćemo i živjeti. Ako ustrajemo, s njime ćemo i kraljevati. Ako ga zaniječemo, i on će zanijekati nas. Ako ne budemo vjerni, on vjeran ostaje. Ta ne može sebe zanijekati!« Kontekst nam pokazuje da je ključ interpretacije ovoga *credo* u Pavlovoj situaciji: njegova patnja dozvoljava spasenje izabranih (usp. r. 10). Povijesno-spasenjsko usmjerenje je promijenjeno: patnja je postala Pavlovo trpljenje za Crkvu; ona dozvoljava verifikaciju eshatološke korelacije solidarnosti. Presudno je za službu evanđelja pouzdanje u Boga i vjernost.⁷ Spasenje dolazi isključivo od Boga; ono je darovano u Isusu Kristu, a posredovano po apostolu i onima koji ga nasljeđuju.

U Djelima apostolskim također nalazimo govor o apostolovoj patnji: »Ja ću mu uistinu pokazati koliko mu je za ime moje trpjeti« (Dj 9,16). Pavlovo obraćenje odmah prati njegova aktivnost naviještanja u sinagogi u Damasku. Židovi na to reagiraju željom da ga pogube (usp. Dj 9,23). *Synkrisis* Isus/Pavao daje nam razumjeti da sudbina svjedoka ponavlja onu svojega učitelja.

⁷ Usp. Lorenz OBERLINNER, *Der zweite Timotheusbrief*, Freiburg – Basel – Wien, 2002., 82, 89.

1.2.2. Vjera

Ovdje se zaustavljamo na značenju vjere kako nam ju predstavlja Pavao u svojoj Poslanici Galaćanima. To je vjera ljubavlju djelotvorna (usp. Gal 5,6). Između konačnog opravdanja i onoga početnog postoji razlika.⁸ Za početno opravdanje vjeru ne prate djela, jer ona i nije bila u mogućnosti da ih stvori. Particip (ἐνεργουμένη) ne označava uvjet po kojem bi vjera dovela do opravdanja, nego ukazuje na posljedicu koja sazrijeva u životu kršćana. No, poslije toga vjera ne ostaje nedjelotvorna. Ona izražava veliki dinamizam koji mora vjernik pokazati, inače će njegova vjera biti ugušena i svedena na nulu. Pavao ističe da vjera proizvodi ljubav, aktivnu ljubav. To je osobno prijanjanje uz Boga i Krista. Vjera daje da primimo Duha Svetoga, čiji je plod ljubav (Gal 5,22). Ta pneumatska energija dolazi po ljubavi do izražaja.⁹ Ljubav, onda, može postati stav i praksa po kojoj vjera postaje određujući čimbenik cjelokupnog načina života. Naime, vjera je milosni odgovor na evanđelje, snaga koja određuje cijeli život kršćana. Dakle, potvrđuje se i pojašnjava da vjera kršćana iznutra ide prema ljubavi i da ljubav pretpostavlja vjeru. U vjeri slušatelji riječi prepoznaju da ih Isus Krist ljubi, da se u toj ljubavi pokazuje Božje milosrđe, i da cijeli njihov život ima zahvaliti toj ljubavi (usp. Gal 2,19s). I da ona vrijedi za sve grešnike (usp. Rim 5,5-11). To što se dogodilo nama, ta milost mora doći do izražaja u našem stavu prema drugim ljudima, ta posljedica vjere, inače »ispadamo« iz ponude spasenja. Rekli smo da ljubav pretpostavlja baš tu vjeru, odnosno ona može zaživjeti samo ukoliko se uzda u opravdanje po Isusu Kristu i to raspetomu. Moramo reći da vjera ne nestaje u ljubavi, ili se u nju pretvara, ali kad ne bi po njoj postala djelotvorna, ne bi bila vjera. Vjeru i ljubav razlikujemo, jer kad ona ne bi bila njezina energija, ne bi mogla ljubav biti ljubav. Vidimo na kraju da je odnos vjere i ljubavi u okviru nauka o opravdanju određen kristološki i pneumatološki.

2. Druga teza: vjera je poslušnost Božjoj uputi

Polazimo od poslušnosti vjere. O njoj nam govori preskript Poslanice Rimljanima 1,1-7: Παῦλος δοῦλος Χριστοῦ Ἰησοῦ, κλητὸς ἀπόστολος ἀφωρισμένος εἰς εὐαγγέλιον θεοῦ, ²ὃ προεπηγγείλατο διὰ τῶν προφητῶν αὐτοῦ ἐν γραφαῖς ἀγίαις ³περὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ τοῦ γενομένου ἐκ σπέρματος Δαυὶδ κατὰ σάρκα, ⁴τοῦ ὀρισθέντος

⁸ Usp. Albert VANHOYE, *Lettera ai Galati. Nuova versione, introduzione e commento*, Milano, 2000., 125-126.

⁹ Usp. Thomas SÖDING, *Die Trias Glaube, Hoffnung, Liebe bei Paulus. Eine exegetische Studie*, 157-158.

υἱοῦ θεοῦ ἐν δυνάμει κατὰ πνεῦμα ἁγιοσύνης ἐξ ἀναστάσεως νεκρῶν, Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ κυρίου ἡμῶν, ⁵δι' οὗ ἐλάβομεν χάριν καὶ ἀποστολὴν εἰς ὑπακοὴν πίστεως ἐν πᾶσιν τοῖς ἔθνεσιν ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ, ⁶ἐν οἷς ἐστε καὶ ὑμεῖς κλητοὶ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ⁷πᾶσιν τοῖς οὖσιν ἐν Ῥώμῃ ἀγαπητοῖς θεοῦ, κλητοῖς ἁγίοις, χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ πατρὸς ἡμῶν καὶ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ. (Pavao, sluga Krista Isusa, pozvan za apostola, odlučen za evanđelje Božje – ²koje Bog unaprijed obećavaše po svojim prorocima u Pismima svetim ³o Sinu svome, potomku Davidovu po tijelu, ⁴postavljenu Sinom Božjim, u snazi, po Duhu posvetitelju uskrsnućem od mrtvih, o Isusu Kristu, Gospodinu našem, ⁵po komu primismo milost i apostolstvo da na slavu imena njegova k poslušnosti vjere privodimo sve pogane ⁶među kojima ste i vi pozvanici Isusa Krista: ⁷svima u Rimu, miljenicima Božjim, pozvanicima, svetima. Milost vam i mir od Boga, Oca našega, i Gospodina Isusa Krista.)

Pavao je sluga Kristov. Taj Krist je Isus. Bog je Pavla pozvao za apostola i odredio za evanđelje Božje. To evanđelje je Bog već unaprijed obećao po svojim prorocima u Svetim pismima. U taj proročki niz se uključuje Pavao (usp. Jr 1,1-10). Sveta pisma sadrže evanđelje. I to kao obećanje. Sadržaj evanđelja je Božji Sin. Bog želi da Pavao bude njegov apostol. To znači da se obećanje ispunilo, evanđelje Božje je Božji Sin. Onaj koji govori o Bogu, njegov je Sin. On je utjelovljen (κατὰ σάρκα). Pavao naglašava da je on iz potomstva Davidova, jer piše Rimljanima, u Rim, gdje se nalazi car. Potomak Davidov budi mesijanska očekivanja i to politička, tako da Isus ulazi u povijest kao konkurent Rimu. Jasno da to nije politička konkurencija, jer je on Sin Božji u snazi po Duhu posvećenja iz uskrsnuća mrtvih (ἐν δυνάμει κατὰ πνεῦμα ἁγιοσύνης ἐξ ἀναστάσεως νεκρῶν). Isus je uskrsli, svet, posve drukčiji od ljudi, pripada Bogu, on je Božji Sin. On je Gospodin. Po njemu je Pavao primio milost i apostolstvo:

– za poslušnost vjere u svim narodima ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ: izraz »za poslušnost vjere« podsjeca na izraz »za evanđelje Božje« (r. 1). To podsjećanje odnosi se na cilj izabranja i poslanja samog apostola: κλητὸς ἀπόστολος ἀφωρισμένος, pa onda ἐλάβομεν χάριν καὶ ἀποστολὴν za (εἰς) poslušnost vjere, za (εἰς) evanđelje Božje, čiji je sadržaj Sin Božji, dakle vjera se tiče njega, odnosno da mu budemo poslušni, da ga slušamo. Pavao je određen da bude apostol naroda. Upravo ime Isusovo, prema Adelheidu Ruck-Schröderu¹⁰, odnosi se i na Pavlov apostolat i na poslušnost vjere u svim narodima. Naime, u prvom

¹⁰ Usp. Adelheid RUCK-SCHRÖDER, *Der Name Gottes und der Name Jesu. Eine neutestamentliche Studie*, Neukirchen-Vluyn, 1999., 81–84, 92–93.

slučaju misli se na prisutnost u poslaniku onoga koji šalje. Sam prijedlog ὑπέρ možemo stoga prevesti »za, u interesu, što se tiče«;

– Pavlov navještaj služi proslavi imena, odnosno Isusa Krista kao onoga koji je κύριος, pa time i imena Božjega;

– apostolat služi djelotvornoj snazi imena Kristova, odnosno promociji njegove vladavine;

– cilj apostolata je proklamiranje Isusa kao onoga koji je κύριος. Odnosno, prema Rim 15,19-21: »Tako sam od Jeruzalema pa uokolo sve do Ilirika pronio evanđelje Kristovo, i to tako da sam se trsio navješćivati evanđelje ne gdje se već spominjao Krist – da ne bih gradio na temeljima drugih – nego, kako je pisano: Vidjet će ga oni kojima nije naviješten, shvatiti oni koji za nj nisu čuli.« Spominjanje Krista je istoznačno s glagolom εὐαγγελίζεσθαι, jer je sadržaj evanđelja upravo Krist.

Pavao ovdje govori o svom apostolatu među narodima za »ime« Isusa Krista. Govori o navještaju imena, jer ono polazi od prisutnosti Uskrsloga u njegovoj vladavini. Toj vladavini načiniti prostor svojim navještajem i pridonijeti proslavi Gospodnjoj Pavlov je zadatak.

2.1. 1 Sol 1,9

αὐτοὶ γὰρ περὶ ἡμῶν ἀπαγγέλλουσιν ὅποιαν εἴσοδον ἔσχομεν πρὸς ὑμᾶς, καὶ πῶς ἐπεστρέψατε πρὸς τὸν θεὸν ἀπὸ τῶν εἰδώλων δουλεύειν θεῷ ζῶντι καὶ ἀληθινῷ. (Oni sami o nama pripovijedaju: kako dođosmo k vama, kako se od idola obratiste k Bogu da biste služili Bogu živomu i istinskomu.)

Prva Poslanica Solunjanima započinje preskriptom, koji slijedi prooemium: 1,2-10. Upravo u redcima 9 i 10 toga njezina početka riječ je o služanju Bogu kojega se navijestilo i o eshatološkoj nadi u Isusu.¹¹ Pavao svoj poziv na obraćenje od bogova (idola) temelji pogledom na Božji sud. Ukazivanje na Isusa koji spašava i kojega je Bog uskrisio, oduzima sudu moguću strahotu.¹² Isusovo spasenje ne gleda unatrag, ima eshatološki ton. Isus spašava od Božje srdžbe. Apostolskom Pavlovu nastupu odgovara prihvaćanje njegove poruke. U tim redcima nalazimo, po Traugottu Holtzu, prvotnu kršćansku misijsku propovijed kao u Heb 6,1 i Dj 14,15-17 i 17,22-31.¹³ Odavde izdvajamo dva bitna termina: »obratiti se« i »služiti«.

¹¹ Usp. Traugott HOLTZ, *Der erste Brief an die Thessalonicher*, Zürich – Einsiedeln – Köln – Neukirchen-Vluyn, 1986., 56.

¹² Usp. Martin KARRER, *Jesus Christus im Neuen Testament*, Göttingen, 1998., 48.

¹³ Usp. Traugott HOLTZ, *Der erste Brief an die Thessalonicher*, 55–58.

Termin »obratiti se« (ἐπιστρέψατε) nalazimo još u 2 Kor 3,16 i Gal 4,9, gdje se misli na obraćenje na drukčije određenu vjeru u Boga unutar monoteizma. Što se tiče poganskih Solunjana, pokazuje se ne samo da se okreću Bogu Izraelovu, nego Bogu kojem su (ne)vjerni Židovi postali neposlušni (usp. 2 Kor 3,16; Gal 4,9). Solunjani se okreću od idola, i to pravom Bogu. Njemu žele služiti (δουλεύειν θεῷ ζῶντι καὶ ἀληθινῷ). Ta služba Bogu događa se »u novosti Duha, a ne u stareži slova« (Rim 7,6).¹⁴ Snaga Duha u tom novom eshatološkom području djelovanja uspostavljena je krštenjem. Svoju snagu ima u uskrsnuću za nas raspetoga Krista i tako je postala snaga po kojoj mi, povezani s Uskrsim, njemu pripadamo i donosimo plod Bogu svojim djelovanjem. Služba kršćanskom Bogu, nadalje, ogleda se u spominjanju »djelotvorne vjere, zauzete ljubavi i postojane nade u Gospodinu našem Isusu Kristu, pred Bogom i Ocem našim« (1 Sol 1,3).¹⁵ Djelo vjere ističe cjelokupnu životnu aktivnost onoga koji se angažirao za evanđelje i Crkvu. Izvor toga angažmana jest vjera. Sama ljubav je veličina koja osposobljuje za preuzimanje teškoća i usmjeruje prema interesima bližnjega. Postojanost nade označava onu postojanost vjernika koja usprkos teškoćama u kojima se nalaze odolijeva iskušenjima napustiti evanđelje i okrenuti leđa Crkvi.

2.2. Gal 4,8

Ἄλλὰ τότε μὲν οὐκ εἰδότες θεὸν ἐδουλεύσατε τοῖς φύσει μὴ οὖσιν θεοῖς: (Onda dok još niste poznavali Boga, služili ste bogovima koji po naravi to nisu.)

Galaćani žele (θέλετε) opet ponovno (πάλιν ἄνωθεν) robovati nemoćnim i bijednim počelima. Koja su to počela (στοιχεῖα)? U Gal 4,3 govori se o počelima svijeta (τὰ στοιχεῖα τοῦ κόσμου), kojima, dok bijasmo maloljetni, robovasmo. Kontekst retka, tj. Gal 4,1-7, govori da se božansko posinjenje čovjeka stvarno ostvaruje kada Bog, u punini vremena, šalje vlastitog Sina i daje dar Duha.¹⁶ Osim na dar posinstva, kontekst Gal 4,1-7 je »usredotočen [i] na slobodu od Zakona«.¹⁷ U Gal 4,3 riječ je o prošlosti, o situaciji do dolaska Sina Božjega.¹⁸ Tada robovasmo počelima svijeta. Dolazak Sina Božjega imao je cilj otkupiti

¹⁴ Usp. Ulrich WILCKENS, *Der Brief an die Römer 2. Teilband. Röm 6 – 11*, 70.

¹⁵ Usp. Thomas SÖDING, *Die Trias Glaube, Hoffnung, Liebe bei Paulus. Eine exegetische Studie*, 68–74.

¹⁶ Usp. Ugo VANNI, Galati (Lettera ai), u: *Nuovo Dizionario di teologia biblica*, Cinisello Balsamo, 2001., 562.

¹⁷ Usp. Zvonimir Izidor HERMAN, Marijanski prizvuk u poslanici Galaćanima 4,4? Egzegetski teološko-povijesni upitnik, u: *O kraljevstvu nebeskom – novo i staro*, Zagreb, 2001., 281.

¹⁸ Usp. Jan LAMBRECHT, Abraham and His Offspring. A Comparison of Galatians 5,1 with 3,13, u: *Biblica*, 80 (1999.) 535.

podložnike Zakona (usp. Gal 4,4-5).¹⁹ Podložnici Zakona su Židovi, koji u isto vrijeme robovahu i počelima svijeta. Znači li to da i Zakon spada među počela svijeta? U očima Židova tim počelima robovahu pogani; Galaćani prije obraćenja (usp. Gal 4,9). Kako Pavao može izjednačavati Židove i pogane? Zakon su Židovi dobili od anđela preko posrednika (usp. Gal 3,19; usp. također Dj 7,53). Pavao želi time naglasiti inferiornost Zakona s obzirom na obećanje.²⁰ Zakon nije dao Bog sam,²¹ a obećanje jest (usp. Gal 3,18).²² Galaćani su prije (τότε), dok još nisu poznavali Boga, služili bogovima koji po naravi to nisu (usp. Gal 4,8), ali sada (νῦν δέ), kad su spoznali Boga – zapravo, kad je Bog spoznao njih – vraćaju se tomu (usp. Gal 4,9).²³ Povratak služenju bogovima odnosi se u konačnici na ponovni povratak pod Zakon.²⁴

3. Treća teza: vjera je povjerenje

Vjera je povjerenje koje cjelokupnu egzistenciju utemeljuje u Božjem milosrđu (usp. Rim 9,33; 10,11), a ne na Zakonu.

3.1. Rim 9,33

ἰδοὺ τίθημι ἐν Σιών λίθον προσκόμματος καὶ πέτραν σκανδάλου, καὶ ὁ πιστεῶν ἐπ' αὐτῷ οὐ κατασχυθήσεται. (Evo postavljam na Sionu kamen spoticanja i stijenu posrtanja. Ali tko u nj vjeruje, neće se postidjeti.)

Pred sobom imam citat iz proroka Izaije 28,16 i 8,14. Kamen koji je Bog bit će svetište i kamen spoticanja, stijena o koju se razbija (Iz 8,14). Iz 28,16 odgovora toj istoj ideji, tj. konstrukciji čiji je začetnik i graditelj Bog. Iz 8,14 pripada cjelini Iz 8,11-15 (TM) odnosno Iz 8,11-16 (LXX). Riječ je o vođama i narodu. Vođe misle

¹⁹ »Bog je onaj koji šalje svoga Sina i svoj Duh (Gal 4,4.6; Rim 8,3) s dvostrukom namjerom da oslobodi čovjeka iz vlasti grijeha (Gal 4,4; Rim 8,3) i da ga adoptira za baštinu (Gal 4,7; Rim 8,17)«, Beatriz Augusta DE CAMPOS SAMPAIO, La nozione di ΚΑΗΡΟΝΟΜΟΣ nelle lettere paoline ai Romani e ai Galati, u: *Rivista Biblica*, 52 (2004.), 38.

²⁰ Usp. Franz MUSSNER, *Der Galaterbrief*, Freiburg – Basel – Wien, 2002., 247.

²¹ »Isto tako odjekuje istodobno židovska vjera da su Zakon Mojsiju dali anđeli, a ne sam Jahve; vidi LXX Pnz 33,2; *Jub* 1,27-29; Josip, *Ant.* 15.5.3 §136. Usp. Dj 7,38; Gal 3,19; Heb 2,2. O ovoj ideji u kasnijoj rabinskoj tradiciji, vidi Str-B, 3.554–56«, Joseph A. FITZMYER, *The Acts of the Apostles. A New Translation with Introduction and Commentary*, New York – London – Toronto – Sydney – Auckland, 1998., 385–386.

²² Usp. Alfio Marcello BUSCEMI, Il rapporto Legge-Promessa in Gal 3,15-18, u: *Studia Hierosolymitana III. Nell'Ottavo Centenario Franceseano (1182 – 1982)*, Jerusalem, 1982., 146.

²³ Drukčije mišljenje vidi u: Angela STANDHARTINGER, »Zur Freiheit... befreit«? Hagar im Galaterbrief, u: *Evangelische Theologie*, 62 (2002.), 293–294.

²⁴ Opširnije o tome vidi u: Marinko VIDOVIĆ, Abrahamov lik u argumentiranju spasenja po vjeri u Poslanici Galaćanima, u: *Bogoslovska smotra*, 73 (2003.) 4, 564.

da je jedini uvjet za život u sigurnosti čašćenje Boga u njegovu svetištu. Tako Bog za njih nije kamen spoticanja ni stijena propasti. No, varaju se. Vođe nisu išle putem Zakona (usp. Iz 8,11), zbog toga će pasti i razbiti se (usp. Iz 8,15-16). U Iz 28,16-17 nalazimo dva aspekta: 1. Jahve gradi čvrstu strukturu sa sigurnim temeljem; 2. Sklonište koje su sagradili vođe iz Jeruzalema odnosi kišna bujica. O vođama možemo stoga reći da nisu pazili na Zakon (usp. Iz 8,11), da su gradili sami sebi sklonište (usp. Iz 28,17) i da su odbacili Isusa.

Zbog toga je Bog za njih kamen spoticanja i stijena propasti (usp. Iz 8,14-15). I njima je naviještena propast. Za one koji vjeruju u Boga, on je Hram (usp. Iz 8,14). Bog je postavio kamen temeljac na Sionu, tvrd i dragocjen kamen ugaoni, temelj, koji je siguran i čvrst: tko vjeruje, ne treba bježati (usp. Iz 28,16). Bog je uskrisio Isusa i postavio ga kao kamen ugaoni. Uskrsli je dakle taj Hram, koji postaje i kamenom spoticanja za one koji se odlučuju protiv njega, odnosno, za vjernike je spasenje.

3.2. Rim 10,11

Redak je dio perikope 10,5-13 u kojoj Pavao pomoću svjedočanstva Pisma stavlja Krista kao cilj Zakona (r. 4). Zaključak koji se nameće na temelju rr. 5-8 u 9. retku jest da će biti spašen onaj koji prizna Isusa Gospodinom i koji vjeruje da ga je Bog uskrisio od mrtvih. To Pavao potkrepljuje s dva citata: iz Iz 28,16, koji ukazuje na spasenje na temelju vjere (r. 11) i iz J1 3,5, kojim ukazuje na spasenje na temelju vjeroispovijesti (r. 13). Iako se može činiti da je ponavljanjem citata Iz 28,16 u 9,33 rečeno isto, Pavao umećući $\pi\acute{\alpha}\varsigma$ pokazuje da Pismo ne govori samo Židovima nego svim ljudima bez razlike, koji vjeruju (usp. Rim 1,16). To je još više naglašeno u 12. retku 10. poglavlja. Bog sam stavlja kraj Zakonu koji su Židovi držali putem spasenja u Kristu i omogućuje nov put spasenja, put vjere. U Rim 10,12 govori se o Isusu koji je Gospodin sviju: οὐ γὰρ ἐστὶν διαστολή Ἰουδαίου τε καὶ Ἑλλήνου, ὁ γὰρ αὐτὸς κύριος πάντων, πλουτῶν εἰς πάντας τοὺς ἐπικαλουμένους αὐτόν. (Nema uistinu razlike između Židova i Grka jer jedan je Gospodin sviju, bogat prema svima koji ga prizivlju.) U pozadini govora o Bogu, odnosno Isusu kao Gospodinu sviju, stoji J1 3,5 (usp. Rim 10,13; također usp. Dj 2,21). Uspostavlja se veza između svakoga čovjeka i Gospodina Isusa u soteriološkom smislu, a ta tvrdnja dolazi do punog izražaja u kontekstu govora o ulasku pogana u Crkvu.²⁵ Je li povezivanje u Rim 10,9 dvaju

²⁵ Usp. Jacques DUPONT, »Le Seigneur de tous« (Ac 10:36; Rm 10:12): Arrière-fond scripturaire d'une formule christologique, u: *Tradition and Interpretation in the New Testament*, Grand Rapids – Tübingen, 1987., 234.

pojmovna *ὁμολογεῖν* i *πιστεύειν* ono koje nam daje razlog za predmnijevanje da je Pavao zazivanjem imena Gospodinova imao u vidu obred krštenja, gdje je kao presudni temeljni čin zazivanje imena Gospodinova koje jamči spasenje obraćenika?

4. Danas: samopriopćenje Božje u Duhu Svetom

Samopriopćenje Božje našoj sadašnjosti događa se u Duhu Svetom. Po njemu je Božja riječ upisana u srca vjernika (usp. 2 Kor 3,2s). Ona postaje i danas u Crkvi događaj i nagovor. Suprotan tomu Duhu jest duh obamrlosti (usp. 2 Kor 3,14; Rim 11,8).

4.1. 2 Kor 3,14-15

ἄχρι γὰρ τῆς σήμερον ἡμέρας τὸ αὐτὸ κάλυμμα ἐπὶ τῇ ἀναγνώσει τῆς παλαιᾶς διαθήκης μένει, μὴ ἀνακαλυπτόμενον ὅτι ἐν Χριστῷ καταργεῖται.¹⁵ ἄλλ' ἕως σήμερον ἡνίκα ἂν ἀναγινώσκηται Μωϋσῆς, κάλυμμα ἐπὶ τὴν καρδίαν αὐτῶν κεῖται. (Doista, do dana današnjega zastire taj prijevjes čitanje Staroga zavjeta: nije im otkriveno da je u Kristu prestao. Naprotiv, kad god se čita Mojsije, do danas prijevjes zastire srce njihovo.)

S jedne strane nalazimo ἄχρι γὰρ τῆς σήμερον ἡμέρας, gdje je današnji dan isključen i misli se samo da do danas isti veo ostaje na čitanju staroga Saveza, da nije otkriveno da je u Kristu izgubio snagu.²⁶ To da je veo nestao, danas je posve jasno. Ali i danas, kad god se čita Mojsije, taj veo leži na njihovu srcu. No, istina koja dolazi danas na vidjelo jest Krist, u susretu s kojim ne treba veo. Židovi to ne vide, jer kao da imaju veo kojim se Mojsije pokrivaio pri izlasku iz šatora sastanka (usp. Izl 34,29-35).²⁷ Mojsije koji ide na susret s Bogom i zbog toga skida veo, prototip je svakog čovjeka koji se okreće Kristu i u njega vje-

²⁶ Usp. Antonio PITTA, *Ermeneutica paolina della Scrittura*, u: *Ricerche Storico Bibliche*, 19 (2007.), 188.

²⁷ »Napokon Mojsije siđe sa Sinajskog brda. Silazeći s brda, nosio je u rukama ploče Svjedočanstva. Nije ni znao da iz njegova lica, zbog razgovora s Jahvom, izbija svjetlost.³⁰ Kad su Aron i svi Izraelci vidjeli kako iz Mojsijeva lica izbija svjetlost, ne usudiše se k njemu pristupiti.³¹ Onda ih Mojsije zovnu. Tada k njemu dođoše Aron i sve starješine zajednice. I Mojsije razgovaraše s njima.³² Poslije k njemu dođoše i svi Izraelci, pa im on priopći sve što mu je naložio Jahve na Sinajskom brdu.³³ Kad je Mojsije završio razgovor s njima, prevuče preko svoga lica koprenu.³⁴ Kad bi god Mojsije ulazio pred Jahvu da s njim razgovara, koprenu bi skinuo dok opet ne bi izišao. Kad bi izlazio da Izraelcima kaže što mu je naredeno,³⁵ Izraelci bi vidjeli kako iz Mojsijeva lica izbija svjetlost. Tada bi Mojsije opet prevukao koprenu preko lica dok ne uđe da s Jahvom govori«

ruje. Njemu se otvaraju oči, postaje mu jasno u srcu, odmah razumije, a veo, gdje god da leži, konačno je nestao.

Pavao želi naglasiti ispravno razumijevanje Pisma s obzirom na događaj Isus Krist. To je Židovima nemoguće jer još nisu *u* Kristu. Upravo kao što nevjera otvrdnjuje srce (usp. 2 Kor 3,14), daje Bog da u njemu zasja svjetlo (usp. 2 Kor 4,6), ako se obrate Kristu (usp. Rim 11,25s). Spasenjsko djelovanje Božje u Kristu daje da Pismo postane živa Božja riječ koja govori i danas i tumači taj spasenjski događaj. Isti je Bog koji se objavljuje u Isusu Kristu i o kojem govori Pismo. Na taj način Pismo postaje nova, sadašnja i aktualna riječ Božja, ili ostaje slovo koje ubija (usp. 2 Kor 3,6). »Službenik novoga Saveza poznaje sada novi tekst, Krista kao živu Božju riječ i zajednicu kao Kristovo pismo, koga službenik novoga Saveza piše s Duhom živoga Boga.«²⁸

4.2. Rim 11,8

U Rim 11,8-10 u nizu citata (Iz 29,10; Pnz 29,3; Ps 69,23-24) ukazuje se na činjenicu otvrdnuća Izraela pred spasenjskom ponudom. U 11,8 stoga čitamo: »Dade im Bog duh obamrlosti, oči da ne vide, uši da ne čuju sve do dana današnjega.« Bog im je dao duh obamrlosti, oči koje ne mogu gledati i uši koje ne mogu čuti. To traje sve do dana današnjega, tako da Židovi ni danas ne opažaju Božje djelo uskrsnuća Isusova od mrtvih niti riječ vjere (usp. 10,9). Pavao polazi od činjenice da je većina Izraela odbila Krista kao Božjega Sina.²⁹ Apostol gleda na događaj Isus Krist kao na djelovanje istoga Boga koji je izabrao Izrael i dao mu obećanja. Zato se stalno poziva na Pisma da razumije Božju objavu. Pavao nalazi opravdanje baš na takvim mjestima koja govore o Izraelovu neposluhu evanđelju, gdje će biti izabran dio Izraela, pa se prema obećanju formira »ostatak« (Rim 11,5), odnosno »prvine« (Rim 11,16), koje će na koncu posvetiti cijeli Izrael. Odatle polazi Pavao u svom govoru o spasenju cijelog Izraela, kad bude nestalo otvrdnuće s nevjernog dijela (usp. Rim 11,25-26). To se pripisuje dolasku »Otkupitelja sa Siona«, a to je za Pavla Isus Krist, koji će ponovno doći na kraju vremena. Izrael neće biti spašen na neki drugi način, osim po Isusu Kristu. To se ipak pripisuje samoj Božjoj inicijativi

²⁸ Usp. Ivan DUGANDŽIĆ, *Das »Ja« Gottes in Christus*, 124: »Der Diener des Neuen Testaments kennt nun einen neuen Text, Christus als das lebendige Wort Gottes und die Gemeinde als den Brief Christi, den der Diener des Neuen Bundes mit dem Geiste des lebendigen Gottes schreibt.«

²⁹ Usp. Jens SCHRÖTER, *Der Glaube an Jesus Christus und die Rettung Israels. Aspekte der Wirkungsgeschichte des Römerbriefes*, u: *Bibel und Kirche*, 65 (2010.) 3, 172–173.

na koncu vremena, a ne kršćanskom misijskom djelovanju. Tako na kraju stoji Božje sveopće milosrđe.

Zaključak

Vjera oblikuje temeljni iskustveni moment kršćanskog iskustva Boga. Već u Starom zavjetu vjera obećanjima, uputama daje Božjem vodstvu povjerenje. Tako reagira Abraham na Božje upute, s povjerenjem, nadom i poslušnošću (usp. Post 22,12). Naime, u tom retku imamo Božju tvrdnju za Abrahama אֱלֹהִים כִּי יִירָא »da se bojiš Boga«, a Tg. Onq. אֲדִי דְחָלָא דִּי »da si bogobojaznik«, tj. štovatelj Božji. Pavao ga zbog toga naziva »ocem vjere« (Rim 4,11). Mojsije je svojim povjerenjem i poslušnošću Božjoj riječi bio velik vođa i osloboditelj Židova (usp. Izl 3,16-17; 34,29-35). Proroci su također bili Izraelovi tješitelji svojom ustrajnošću i povjerenjem u Boga (usp. Iz 8,14; 28,16; 29,10; 40,27-31; 52,7; Jl 3,5).

Iz prve teze zaključujemo da je pred nama riječ koju slušamo preko njezinih navjestitelja, no ona nije samo ljudska riječ nego je ona Božja, ona je Kristova riječ. Kao takva, ona nas stavlja bitno u odnos s Kristom, uskrsnim, čija patnja pomaže da bolje razumijemo patnju apostola i patnju zajednice. To je djelotvorna utjeha (parakleza). Taj priziv je priziv vjere koja je okrenuta Kristu, koji je umro i uskrsnuo iz ljubavi prema čovjeku. Po Božjoj spasenjskoj okrenutosti ljudima u Isusu Kristu dana je ljudima mogućnost stupiti u novi odnos s Bogom. Taj novi odnos s Bogom opisan je kao novo »biti u Kristu« (usp. 2 Kor 5,17; Gal 2,20), tj. kao život *u* i *iz* njegova Duha, kao sudioništvo na njegovoj sudbini (Rim 6,4-11). Prije svega vjera ostvaruje opravdanje grešnika (usp. Rim 1,17; 3,21-31; 4,13; Gal 3,15-18). Vjera je ona kojom se odgovara na slušanje riječi i poruke o spasenju u Kristu i onome što je učinio za nas. I vjera je, stoga, djelotvorna, i to ljubavlju.

Prema sljedećoj tezi vidimo da navještenoj riječi moramo biti poslušni. Samo ta poslušnost daje da »čujemo« pravu sliku o Bogu. Pogani imaju svoje slike, svoje bogove. Po Pavlu Židovi su slični poganima zbog neposlušnosti opsluživanja Zakona. Zato se valja obratiti i služiti pravomu Bogu. Služenje nas vodi u Hram. To je sada Uskrsli. Prema zadnjoj tezi, u njega treba imati povjerenja. Njega zazivaju i Židovi i pogani da bi bili spašeni. Na toj stijeni valja graditi svoju egzistenciju. I to danas. Tako gledano, vjera nam daje novi temelj stvarnosti: »Vjera je način života, u Bogu i pred Bogom živjeti, kao našem izvoru i budućnosti, našoj tajni, koja se u nama posadašnjuje, i može se iskusiti u svim ljudima i stvarima.«³⁰

³⁰ Hermann-Josef MEURER, *Christliche Gotteserfahrung. Versuch einer Phänomenologie am Beispiel von Lk 19,1-10*, u: *Trier Theologische Zeitung*, 115 (2006.) 3, 198.

Isti je Bog koji se objavljuje u Isusu Kristu i o kojem govori Pismo. Pavao interpretira starozavjetne tekstove kao Božji sud (usp. 2 Kor 3,14.15; Rim 11,8), jer ih nadopunjuje izrazom »sve do dana današnjega«. Božji sud pred kojim se čovjek brani podsjeća nas i na Iz 40,27: »Zašto kažeš, Jakove, i ti, Izraele, govoriš: Moj put sakriven je Jahvi, Bogu mom izmiče moja pravica?« Tko stoji pred sudom i brani se i želi zaštititi svoja prava, zna da se taj sud potpuno identificira u taj čas s vlastitom egzistencijom.³¹ Gospodin nije zaboravio Izrael, poznaje njegove muke i Izrael može s povjerenjem doći k njemu da bi obnovio vlastitu snagu. Izaija ne misli na Zakon, nego na suprotnosti između napora koji su smisleni, onih koji se uzdaju u Gospodina, koji sudjeluju u njegovu stvarateljskom djelu, i onih ispraznih napora koji ne doprinose ničemu. To je, inače, važan motiv kod Deuteroizaije (također usp. 55,2).

Odatle možemo shematizirati biblijsku teologiju Božje riječi:

Božji govor po prorocima – Božji govor u Sinu
koji je Uskrsli – djelotvorna parakleza,
djelotvorna vjera
milosrđe

Plod poticanja (parakleze) jest djelotvorna vjera učvršćena patnjama. Poziv na vjeru nije poziv u religijsko-dogmatski svijet misli, nego u »svakodnevicu« svijeta.³² To je naše služenje. Svojim slugama Gospodin je »milostiv« (עֲרֻנִי יִרְצֶנִּי, ἐπὶ τοῖς δούλοις αὐτοῦ παρακληθήσεται: Ps 135[134],14). Tu se susreće stari i novi eon. Ta poticajno-opomenska funkcija tipična je za proročki govor: »A možete jedan po jedan svi prorokovati da svi budu poučeni i svi ohrabreni« (1 Kor 14,31). Riječ je o aktualnoj obnovi poziva, koji Pavao naziva bratskim, i pokazuje Kristovu okrenutost nama, podsjeća na primljenu tradiciju te posvećuje sud Božji (usp. 1 Sol 4,1-6). Plod svega toga jest posvećenje. Ako smo sveti, možemo stati pred Duha svetosti, Duha Božjega (usp. Rim 1,4). Poziv koji apostol upućuje ima pred sobom spasenjski događaj u Kristu kao temelj i pretpostavku (usp. Fil 2,1) te je i posredovan »po Gospodinu Isusu Kristu i ljubavi Duha« (Rim 15,30).³³ Vjera je jak odgovor čovjeka na Božju ljubav, milosrđe i spasenje u Isusu Kristu, davanje svojega srca (*cor-dare*). U čemu je to

³¹ Usp. Horacio SIMIAN-YOFRE, *Testi isaiani dell'Avvento. Esegese e liturgia*, Bologna, 1996., 122–123.

³² Usp. Johannes THOMAS, παρακαλέω, παράκλησις, u: *Exegetisches Wörterbuch zum Neuen Testament*, III, Stuttgart – Berlin – Köln, 1992., 60–61.

³³ Usp. Georg BRAUMANN, ermahnen, trösten, u: Lothar COENEN – Klaus HAACKER (ur.), *Theologisches Begriffslexikon zum Neuen Testament*, I, Wuppertal – Neukirchen, 1997., 382.

davanje, duhovno bogoslužje, ako ne po darovima (χαρίσματα) koje imamo u jednom tijelu, u Kristu (usp. Rim 12,6). Ti darovi su dani prema mjeri vjere (usp. Rim 12,3). Mjera vjere odgovara pak povjerenoj zadaći koju daje Bog, s kojom daje i udio u čvrstoći i božanskom autoritetu, tj. vjerodostojnosti.³⁴ Nadalje, između karizma i služenja (diakonije) uspostavlja se uska veza (usp. Rim 12,7). To duhovno služenje izraz je parakleze kao što je to i Božje djelovanje među nama (usp. Rim 12,8; 15,4).³⁵ Tomu nas uče, dakle, Pisma.

Ili i mi još nosimo Mojsijev veo?

Summary

CAN THE WORD OF GOD MEDIATE FAITH TODAY?

Mario CIFRAK

Catholic Faculty of Theology, University of Zagreb
Vlaška 38, p.p. 432, HR – 10 001 Zagreb
mario.cifrak@ofm.hr

The issue of mediating faith by God's Word today will be answered by posing the theses based on Paul's theology. In the first thesis we encounter two basic elements: listening to the Gospel and to the Word of God, which is related to the two texts written by Paul: Rom 10:14-17 and 1 Sol 2:13. The last one provides us with further key terms: paraclesis and faith. The second thesis deals with the obedient faith (see Rom 1:1-7). Paul tells us here about his apostolate among nations for the »name« of Jesus Christ. Paul's mission is to make room for such kingdom by his own proclamation and by contributing to the Lord's glorification, i.e. to deter people from idols (see 1 Sol 1:9; Gal 4:8ss). The Law, too, is considered by Paul as a pagan element (see Gal 4:8ss); therefore, the third thesis rather chooses faith over the Law, since faith establishes an entire life on God's mercy (see Rom 9:33; 10:11). This also applies to us today. Namely, it is the one and the same God who reveals himself in Jesus Christ and to whom refers the Scripture (see 2 Cor 3:14.15; Rom 11:8). Thus the Scripture becomes the new, current and relevant Word of God, which is capable of saving all nations by God's merciful incentive.

Key words: Word of God, paraclesis, faith, today, Holy Scripture, Paul's theology.

³⁴ Usp. Albert VANHOYE, *I carismi nel Nuovo Testamento*, Roma, 2011., 161.

³⁵ Usp. Wiard POPKES, *Paränese und Neues Testament*, Stuttgart, 1996., 92-93; Ulrich WILKENS, *Der Brief an die Römer*. 3. Teilband. *Röm 12 – 16*, Zürich – Einsiedeln – Köln – Neukirchen-Vluyn, 1982., 102.